Anvisningar till föreningar för behandlingen av misstankar om sexualbrott

Sexualbrott undersöks alltid av polisen

Om det finns skäl att misstänka sexualbrott, påbörjas ingen vanlig behandlingsprocess inom föreningen. En självständig undersökning inom föreningen eller idrottsförbundet kan skada den senare brottsundersökningen. Vid misstanke om brott ska man alltid lämna brottsundersökningen till polisen.

Sexualbrott har fastställts i kapitel 20 i strafflagen. Om du är osäker på om det finns skäl att misstänka sexualbrott, konsultera alltid polisen eller rådfråga experter. Du kan be om råd utan att avslöja offrets namn.

- Polisen i ditt område
- Sexualbrottsavdelningen vid Helsingfors polisinrättning: seksuaalirikokset.helsinki@poliisi.fi
- Brottsofferjouren: https://www.riku.fi/sv/kontaktuppgifter/
- Du är inte ensam-tjänsten: www.etoleyksin.fi/sv/

Bemötande av sexualbrottsoffer

Om ett barn eller en ung person berättar för dig att hen har blivit offer för ett sexualbrott, lyssna i lugn och ro, tro på vad hen säger och tacka för förtroendet. Berätta att det som har hänt inte är hens fel. Försök inte leda eller tvinga hen att berätta mer. Du kan till exempel fråga ”Vad hände sen?” eller ”Kan du berätta mer om det?”. Vad neutral och skriv ner barnets eller den ungas berättelse genom att använda samma uttryck som hen använde. Berätta för barnet vad som händer härnäst, såsom om din skyldighet att meddela saken vidare. Utsätt inte barnet för vuxnas utredning av ärendet. Meddela barnets vårdnadshavare. Om situationen är akut, ring nödnumret 112.

Även om du inte skulle höra om sexualbrottet direkt från offret, kan misstanken även väckas av den andra partens berättelse eller av annat tvivelaktigt beteende. Fråga offret direkt om saken om det är möjligt.

Brottsanmälan

När du gör en brottsanmälan överväger polisen om det finns skäl att misstänka brott och startar vid behov en förundersökning.

Vem som helst kan göra brottsanmälan, med det är bäst om brottsanmälan görs av en person som det minderåriga offret har berättat om brottet för. Om offret är vuxen och förbjuder att brottsanmälan görs, ska denna önskan respekteras, även om hen var minderårig när händelsen inträffade.

Du är alltid skyldig att göra en brottsanmälan om du misstänker att en person planerar bl.a. våldtäkt, grov våldtäkt eller grovt sexuellt utnyttjande av barn (Strafflagen 15:10).

Anmälaren får inte information om hur brottsundersökningen fortskrider. Beslut om en nedlagd undersökning fås inte heller. Endast målsägande får information om ärendet.

Anmälningar med mycket lite information går inte nödvändigtvis vidare till förundersökning. En bra tumregel är att om man vet offret, så finns det tillräckligt med information för en brottsanmälan. Gärningsmannen behöver inte identifieras.

Barnskyddsanmälan

Om du misstänker sexualbrott som riktats mot en minderårig, är det även rekommenderat att göra en barnskyddsanmälan om saken. Alla kan göra en barnskydds- och brottsanmälan, men skyldighet att göra detta har personerna som fastställts i barnskyddslagen.

En barnskyddsanmälan görs till socialförvaltningen på barnets hemort. I brådskande ärenden kan anmälan göras till nödcentralen eller socialjouren.
En privatperson kan göra anmälan anonymt, men en myndighet ska alltid meddela sitt namn när hen gör en anmälan. Du kan kontakta socialarbetaren inom det dejourerande barnskyddet i ditt eget område och fråga om råd.

Berätta inte vidare om en oavslutad undersökning, men ingrip i osakligt beteende

Idrottsförbundet/föreningen kan berätta om brottsundersökningen i det skede när åtal har väckts, dvs. när saken har blivit offentlig.

Om man meddelar om osakligt beteende utåt till exempel till föräldrarna eller föreningens arbetstagare, får man inte prata om brottsanmälan eller polisutredningen, utan man ska hålla sig till fakta. Man ska ingripa i osakligt beteende, men inte stämpla för brott

om åtal inte har väckts. Man kan hållas ansvarig för att ha spridit uppgifter som kränker en annans ära.

- Till exempel om man misstänker att en tränare som varit verksam i föreningen har utnyttjat ett barn sexuellt, kan man inte berätta vidare om detta innan åtal har väckts. Föreningen ska emellertid agera i enlighet med sina egna regler och iaktta sin egen disciplinära process.

- Till exempel om en tränare bevisligen har bjudit en idrottare ensam till sitt hem eller sovit ensam med en minderårig idrottare i samma rum, kan man i situationen tillämpa föreningens disciplinära åtgärder på dessa förbrytelser utan att ta ställning till brottsmisstanken.

Om personen är dömd till fängelsestraff för sexuellt utnyttjande av barn (fastän rättegångsmaterialet har blivit sekretessbelagda), så har föreningen rätt att berätta saken vidare.

Efter att åtal har väckts

Ett sexualbrott påverkar hela gemenskapen. Det är viktigt att berätta öppet om saken med föräldrar, idrottare och tränare. Idrottsföreningen ska ta ansvar för och beklaga det som har hänt, samt meddela vad föreningen ska göra i fortsättningen för att förhindra liknande situationer. Ungdomarna ska erbjudas en möjlighet att prata om saken inom sitt lag eller sin grupp och vid behov styras till ytterligare hjälp.

Aktörer som ungdomar kan styras till:
- skolpsykolog
- skolkurator
- kommunala hälsovårdstjänster/hälsovårdscentralen
- Flickornas eller Pojkarnas hus tjänster
- olika telefon- och chattjänster såsom Du är inte ensam-tjänsten, Psykisk hälsa Finland rf:s kristelefon och Nuorten Exit

Mer stöd och råd för föreningens arbetstagare

Brottsofferjouren: https://www.riku.fi/sv/kontaktuppgifter/

Du är inte ensam-tjänsten: https://etoleyksin.fi/sv/
Olympiakommitténs handbok Lupa puuttua, lupa välittää (”Lov att ingripa, lov att bry sig”)

Källor:
https://thl.fi/sv/web/handbok-for-barnskyddet
God medicinsk praxis-rekommendationerna https://www.kaypahoito.fi/hoi34040#readmore
Eikö se kuulu kenellekään? Rohkene kohdata seksuaalisesti kaltoinkohdeltu nuori. Väestöliiton julkaisut 2009.
Konsultationer med Helsingforspolisen och åklagare.